

Simpozij Starost – izzivi historičnega raziskovanja

(Ljubljana, 8. in 9. november 2016)

Vprašanje staranja v današnji družbi postaja vse bolj aktualno in eden glavnih razlogov je daljšanje življenjske dobe, kar vedno bolj navdihuje posameznike, strokovnjake in znanstvenike, ki se podajajo v preučevanje skrivnostnega procesa nastanka, razvoja in zatona življenja.

Dvodnevni simpozij z naslovom *Starost – izzivi historičnega raziskovanja*, v organizaciji Inštituta za novejšo zgodovino, je potekal 8. in 9. novembra 2016. Programski odbor so sestavljali dr. Žarko Lazarevič, dr. Meta Remec, dr. Mojca Šorn,

v organizacijskem odboru so bile Neja Blaj Hribar, dr. Meta Remec in dr. Mojca Šorn. Simpozij je bil posvečen temam, kot so percepcije in razumevanje starosti ter staranja skozi čas, skrb za ostarele, upokojevanje, prizadevanje za aktivno starost in pregled razvoja institucionalizirane oskrbe skozi čas.

Znanstveni simpozij sta odprla pozdravni govor dr. Damjana Guština, direktorja Inštituta za novejšo zgodovino, in uvodni nagovor dr. Žarka Lazareviča, vodje programskega odbora konference. Posvet, ki ga je prvi dan vodil dr. Andrej Studen, je začela dr. Dragica Čeč z referatom *Percepcije in izkušnje starosti med nižjimi družbeni sloji v prvi polovici 19. stoletja*, v katerem se je posvetila analizi podpore prejemnikov iz kranjskega sklada za reševanje problemov revnih oz. ubožnega sklada v Ljubljani. Referata dr. Milana Ambroža z naslovom *Družbena konstrukcija starosti med starejšimi in mlajšimi v Sloveniji in na Hrvaškem* žal ni bilo, ker je bil odsoten. Dr. Jana Mali je govorila o medgeneracijskih dimenzijah dolgotrajne oskrbe, medgeneracijskem sožitju ter solidarnosti. Dr. Mojca Ramšak se je ukvarjala z analizo prikaza starosti v pohorski pravljici prozi. Sledila je dr. Katja Mihurko Poniž z referatom »*Rajši stara devica, nego nesrečna ženica*«: *podobe starejših žensk v delih zgodnjih slovenskih pisateljic*, v katerem je razpravljala o problematiki in zanemarjenosti podob starejših žensk v slovenski pripovedni prozi. Pregledno je predstavila redke like starejših žensk v delih slovenskih pisateljev iz časa realizma in moderne. Poudarila je, da so starejše ženske redko prikazane v pozitivni luči, po navadi so izpostavljene posmehu, posebej če imajo status neporočene ženske.

Po kratkem premoru je dr. Alenka Kačičnik Gabrič govorila o instituciji prevzittkarskega prava in pogodbah, ki so pomenile pomembno nadomestilo za manjkajoče socialno in zdravstveno zavarovanje na kmečkih posestih in na ta način

garancijo za starost. *Začetki pokojninskega zavarovanja kmetov: od prevžitka do zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju* je bil naslov referata dr. Mete Remec, ki se je ukvarjala z razvojem oskrbe ostarelih kmetov, o izjemno težkem položaju zaradi nizkih pokojnin. Predstavila je proces, ki se je začel s sistemom medgeneracijske solidarnosti v okviru družin in je privedel do Zakona o pokojninskem in individualnem zavarovanju, sprejetem leta 1992. Dr. Marija Počivavšek je v prispevku *V (varno) starost brez penzije* predstavila življenje Franca Strupija, lastnika steklarskega podjetja, ki je vlagal v nepremičnine in si na ta način zagotovil varno starost.

Sledil je nastop dr. Bojana Balkovca z naslovom *Delavka in delavec se starata*, v katerem je predstavil vpliv sprememb demografske slike, prirastek ter staranje prebivalstva v Sloveniji od zaključka druge svetovne vojne do osamosvojitve Slovenije ter preoblikovanje pokojninskega sistema, na kar je tudi vplivala spreminjajoča se demografska slika Slovenije. Prvi dan posveta se je končal s prezentacijo dr. Aleksandra Lorenčiča, ki je v referatu *Medgeneracijska solidarnost na primeru slovenskega pokojninskega sistema* govoril o slovenskem sistemu socialne varnosti, ki je temeljil na sprotnem financiranju, ter o spremembah, nastalih po letu 2000. V zaključku je poudaril, da tudi novosti ne bodo zadostile in da je tudi nov sistem potreben korenitejših sprememb.

Drugi dan simpozija je vodstvo prevzela dr. Meta Remec. Prvi sklop je odprl dr. Andrej Pančur z referatom *Družinske in bivanjske razmere starostnikov: analiza popisa prebivalstva občine Bela Cerkev 1869*. Dr. Andrej Studen je na primeru hiralnice Vojnik predstavil problematiko starih, onemoglih in neozdravljivo bolnih oseb, revnih in brez sorodnikov, ljudi, ki niso bili deležni niti najnujnejše nege in zdravstvene oskrbe. O razvoju domov za stare ljudi v času socializma v Sloveniji je govorila dr. Marta Rendla.

V drugem sklopu so svoje referate predstavili dr. Dunja Dobaja, dr. Mojca Šorn, dr. Željko Oset in dr. Dušana Findeisen. *Delovanje državnih upokojujencev za Dravsko banovino v Ljubljani v letih 1936–1941* je naslov referata dr. Dunje Dobaja, ki se je osredotočila na delovanje društva. Na ta način je poskušala prikazati pogoje upokojevanja državnih uslužbencev, način odmerjanja višine pokojnin ter sodelovanje z drugimi društvi izven Dravske banovine, s katerimi so nastopali združeno pred državnimi oblastmi. Dr. Mojca Šorn je na primeru Dekorativne in Pletenine opozorila na pomen odnosa med zaposlenimi in njihovimi upokojenimi sodelavci. Temu je sledil nastop dr. Željka Oseta pod naslovom *Starostno upokojevanje v slovenski akademski skupnosti: od ustanovitve Univerze v Ljubljani do ZUJF-a*. Dr. Oset se je ukvarjal s problematiko upokojevanja univerzitetnih profesorjev v Sloveniji. Drugi dan simpozija je zaključila dr. Dušana Findeisen s prispevkom *Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje – oranje in utrjevanje poti k družbeno znani in prepoznani dejavni starosti*. V okviru predstavitve smo se s pomočjo njene lastne izkušnje ter dokumentarnega filma seznanili z nastankom, razvojem in delovanjem Univerze.

Staranje predstavlja sociokulturno in zgodovinsko kategorijo, na katero imajo neposreden vpliv družbenopolitične in ekonomske razmere v društvu. To je proces, ki še ni popolnoma raziskan in predstavlja vprašanje, s katerim se vsak na poseben

način sooča ter premišljuje o njem, ga definira in mu pripisuje različne vrednote. Z zgodovinskega vidika so starost z različnimi shemami opredeljevali že v antiki, v njih pa so upoštevali fizikalne vzroke človekovega razvoja, stagnacije in regresa.

Nataša Hönig